

γκοφύρτης. Από την άλλη πλευρά, οδηγούν έμμεσα στην εξιδανίκευση και την ιδεολογικοποίηση της μεσογειακής και της ελληνικής πολιτισμικής ιδιαιτερότητας, λησμονώντας τα εξής: πρώτον, τις εγγενείς πολιτισμικές ασυνέχειες του μεσογειακού κόσμου· δεύτερον, ότι η συγκρότηση του νεώτερου και σύγχρονου ελληνισμού έχει ως καταστατική συνθήκη το διάλογο με τη Δύση και την αμφιθυμική πρόσληψη δυτικοευρωπαϊκών διανοητικών σχημάτων, ιδεών, αξιών, πρακτικών και συλλογικών συμπεριφορών. Η άρρηκτη αυτή επικοινωνιακή σχέση εντάσσει οργανικά τον ελληνισμό στον ευρωπαϊκό πολιτισμικό χώρο· και τρίτον, ότι ο ελληνισμός δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μία αδιαφοροποίητη στο χρόνο και παραδειγματική ή κανονιστική στην ιδεολογική λειτουργία της ιστορική οντότητα, αλλά ως ένα ασυνεχές και δυναμικό πολιτισμικό μόρφωμα, που διαντιδρά με το εκάστοτε πλαίσιο αναφοράς του.

Φοβούμαι ότι παρά την απελευθερωτική της προοπτική και την ομολογημένη από τον συγγραφέα πίστη στη διαλεκτική αλληλουχία τοπικού και παγκόσμιου (σελ. 43), μια τέτοια θεώρηση σπλίζει –ανέλπιστα– τη φαρέτρα των ιδεολόγων της ελληνικής νεοπαρδοσιολατρίας. Παράλληλα, δείχνει τις οφειλές της στην αποδομιστική και αποκεντροθετημένη σκέψη του μεταμοντερνισμού και όχι, όπως θα ήλπιζε, φαντάζομαι, ο ίδιος ο Βασίλης Φιοραβάντες, στη μικροδομική και αποσπασματική μέθοδο του Walter Benjamin, ο οποίος προσέγγιζε το τμηματικό ως πρίσμα της ολότητας.

Καταλήγοντας θα λέγαμε ότι για μια ακόμη φορά το ζήτημα που τίθεται είναι τελικά επιστημολογικής τάξεως: πώς είναι δυνατό από προκείμενες επικεντρωμένες στις αξίες της συλλογικής αυτογνωσίας και της χειραφέτησης να προκύπτουν συμπεράσματα ριζικά διαφορετικής αξιολογικής φόρτισης;

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Αλέξανδρος Γεωργόπουλος, *ΓΗ, ΕΝΑΣ ΜΙΚΡΟΣ ΚΑΙ ΕΥΘΡΑΥΣΤΟΣ ΠΛΑΝΗΤΗΣ*, εκδόσεις Gutenberg: Εκπαίδευση και Περιβάλλον, Αθήνα 1996, 660 σ.

Αθανάσιος Βαλαβανίδης

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ του Α. Γεωργόπουλου είναι σημαντικό άθλος γιατί περιλαμβάνει μεγάλο αριθμό κεφαλαίων, πλούσια βιβλιογραφία και προσπαθεί να καλύψει όλα τα σημαντικά θέματα περιβαλλοντικής ρύπανσης, τις βασικές έννοιες περιβαλλοντικών προβλημάτων, τον υπερπληθυσμό, τους φυσικούς πόρους, με συστηματικά στοιχεία από πολλές πηγές, ευρετήρια και πολυάριθμους πίνακες και σχήματα. Ασφαλώς το βιβλίο αυτό αποτελεί διδακτικό σύγγραμμα για το Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης όπου διδάσκει ο συγγραφέας. Το βιβλίο αυτό θα προσφέρει στους φοιτητές, που θα γίνουν μελλοντικά δάσκαλοι/ες στα δημοτικά και νηπιαγωγεία, σημαντικά εφόδια για να κατανοήσουν τα σοβαρά προβλήματα του περιβάλλοντος και τις πολυάριθμες διαστάσεις τους.

Η εισαγωγή είναι και το καλύτερο τμήμα του βιβλίου γιατί χρησιμοποιεί αρκετά νέα στοιχεία και εξετάζει θέματα όπως ο υπερπληθυσμός, η φτώχεια, το χρέος του Τρίτου Κόσμου κ.λπ. Στο πρώτο μέρος (Φυσικά Οικοσυστήματα) είναι αναγκασμένοι να καλύψει εκτεταμένα επιστημονικά θέματα που είναι δύσκολο να καλυφθούν με 40 σελίδες, παρά τα αυτά έχει καλύψει το θέμα με επιτυχία. Ο υπερπληθυσμός είναι ένα πλούσιο κείμενο με στοιχεία. Το τρίτο μέρος (Φυσικοί Πόροι) είναι τόσο εκτεταμένο και τα δεδομένα τόσο πολλά που το βιβλίο χρησιμεύει ως τόμος αναφοράς. Παρατήρησα καλή κάλυψη της πρόσφατης βιβλιογραφίας. Αλλά και ορισμένες πληροφορίες μονόπλευρες. Στη σελ. 170 «... διότι γίνεται με ενώσεις χλωρίου, οι οποίες μετατρέπονται αργότερα σε οργανοχλωριωμένες, ο αριθμός των οποίων φθάνει τις 1000. Μέχρι σήμερα μόνο οι 300 εξ αυτών έχουν ανιχνευθεί. ... Οι οργανοχλωριωμένες ενώσεις είναι σχεδόν άγνωστες στη φύση. Αναφέρονται μεταλλάξεις, καρκινογένεση και τέλος... μάλλον όλη αυτή η ρύπανση με τις οργανοχλωριωμένες ενώσεις δεν έχει νόημα». Παρόμοια στη σελ. 428 για τον αμίαντο. Δημιουργείται η εντύπωση ότι στην Ελλάδα υπάρχει σημαντικό πρόβλημα ασθενειών από αμίαντο. Το κεφάλαιο αυτό χρειάζεται επεξεργασία. Υπάρχει εκτεταμένος αριθμός πληροφοριών αλλά όχι κριτική εκτίμηση.

Τα στοιχεία σε ορισμένα θέματα για τις επιπτώσεις από έκθεση σε ρύπους της ατμόσφαιρας είναι υπερβολικά, ενώ άλλα θέματα, όπως η ρύπανση των εσωτερικών χώρων δεν καλύπτεται παρά με μία σελίδα. Παρόλα αυτά, αν και ήταν δύσκολο να καλύψει ο συγγραφέας τόσα πολλά θέματα, το βιβλίο του είναι καλογραμμένο και εύστοχο σε πολλά τμήματά του.

Το βιβλίο του κ. Γεωργόπουλου είναι εξαιρετικά χρήσιμο για τους φοιτητές μας που έχουν πολύ αφηρημένες ιδέες για τα βασικά περιβαλλοντικά προβλήματα, αλλά και για τα θέματα της αειφορίας, της βιοποικιλότητας, των οικοσυστημάτων και των φυσικών πόρων.